

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра економіки і бізнесу

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри Е&Б

доц. _____ Лариса БОЛТЯНСЬКА

«31» серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економічна теорія»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності 051 «Економіка»
за ОПП «Економічна кібернетика та програмування»
та ОПП «Економічний консалтинг та бізнес-економіка»
(на основі повної загальної середньої освіти)

Факультет економіки та бізнесу

2022 – 2023 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Економічна теорія» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 051 «Економіка» за ОПП «Економічна кібернетика та програмування» та ОПП «Економічний консалтинг та бізнес-економіка» (на основі повної загальної середньої освіти). - Запоріжжя, ТДАТУ, 2022. – 12 с. – 0,75 у.д.а.

Розробник: Почерніна Н.В., к.е.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки і бізнесу
Протокол № 1 від 31 серпня 2022 року

В.о. завідувача кафедри Е&Б _____Лариса БОЛТЯНСЬКА

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 051 «Економіка» за ОПП «Економічна кібернетика та програмування» та ОПП «Економічний консалтинг та бізнес-економіка»

Протокол №1 від 2 вересня 2022 року

Голова методичної комісії, доц. _____ Анна КОСТЯКОВА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів - 6	Галузь знань: 05 «Соціальні і поведінкові науки»	обов'язкова	
Загальна кількість годин – 180 години	Спеціальність: <u>051 «Економіка»</u>	Курс	Семестр
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять – 5 год. самостійна робота студента – 10,8 год.	Ступінь вищої освіти: <u>«Бакалавр»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	20 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	-
		Семінарські заняття	30
		Самостійна робота	130 год.
		Форма контролю: екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни: формування системи знань про фундаментальні основи економічної теорії, загальні принципи та закони економічного розвитку, здобутки економічної науки

Предметом дисципліни є закони розвитку економічної системи, поведінка і діяльність людей у виробництві, розподілі і споживанні життєвих благ з метою задоволення своїх потреб.

Завдання курсу: розкриття змісту основних економічних категорій та їх взаємозв'язку; характеристика дії економічних законів та принципів у практиці господарювання; виявлення багатоваріантності розвитку економічних систем та їх елементів в ході історичного розвитку; ознайомлення з основними концепціями різних наукових шкіл; пояснення засад функціонування ринкової економіки та можливості її поєднання з механізмом державного регулювання; відображення впливу на національну економіку сучасних глобалізаційних процесів

Освітня компонента забезпечує набуття здобувачами ВО:

- *Загальних компетентностей:*

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 13. Здатність діяти соціально-відповідально та свідомо

- *Спеціальних (фахових) компетентностей:*

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях

СК 3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки

СК 4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати

СК 5. Розуміння основних особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави

- *Програмних результатів навчання:*

РН3. Знати та використовувати економічну термінологію

РН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем

РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності

РН9. Усвідомлювати особливості сучасної світової та національної економіки

РН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів

PH26. Усвідомлювати пріоритетність реалізації цілей сталого розвитку.
soft skills PH15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1 Загальні основи економічного розвитку

Тема 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ЇЇ МЕТОДОЛОГІЯ

[3, С. 5-38; 5, С. 9-45; 6, С. 7-58; 7, С. 5-15; 31-36; 8, С. 5-16; 34-37]

Економіка. Парадигма економічної теорії. Економічна система суспільства. Продуктивні сили. Засоби виробництва. Засоби праці. Предмети праці. Робоча сила. Наука. Інформація. Економічні відносини. Господарський механізм. Економічні принципи. Предмет економічної теорії. Економічний закон. Благо. Потреби. Економічний інтерес. Методологія економічної теорії. Метод науки. Економічні категорії.

Тема 2. ВЛАСНІСТЬ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

[1, С. 92-103; 2, С. 59-62; 3, С. 58-92; 4, С. 30-36; 5, С. 46-65; 6, С. 59-92]

Власність як економічна категорія. Власність як юридична категорія. Привласнення. Відчуження. Право власності. Право володіння. Право користування. Право розпорядження. Майнові права. Немайнові блага і права. Речі. Майно. Економічний плюралізм. Роздержавлення. Приватизація. Економічна реалізація власності. Комерціалізація власності. Оренда. Лізинг. Позика. Кредит. Комерційна концесія (франчайзинг). Право інтелектуальної власності.

Тема 3. ВІДТВОРЕННЯ І СОЦІАЛЬНИЙ ПРОГРЕС

[5, С. 363-463; 6, С. 145-182; 206-252]

Суспільне відтворення. Гуманізація виробництва. Соціальне партнерство. Суспільний продукт. Кінцеві продукти. Проміжні продукти. Валовий внутрішній продукт. Національний дохід. Національне багатство. Економічний прогрес. Соціальний прогрес. Науково-технічний прогрес. Інновації. Науково-технічна революція. Економічне зростання. Світове господарство. Міжнародний поділ праці. Інтернаціоналізація виробництва. Інтернаціоналізація капіталу. Транснаціональні корпорації. Міжнародні економічні відносини. Глобалізація. Глобальні проблеми людства. Гонка озброєнь. Мілітаризація. Сталий розвиток. Урбанізація.

Тема 4 ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

[2, С. 29-44; 5, С. 84-98; 3, С. 93-123; 6, С. 114-144; 7, С. 16-28]

Натуральне виробництво. Товарне виробництво. Основна суперечність товарного виробництва. Товар. Споживна вартість товару. Вартість товару. Мінова вартість товару. Закон вартості. Індивідуальний та суспільно-

необхідний робочий час на виробництво товару. Продуктивність праці. Інтенсивність праці. Складність праці. Корисність. Гранична корисність. Закон спадної граничної корисності. Гроші. Ціна. Масштаб цін. Грошовий обіг. Швидкість грошового обігу. Грошова система. Грошова емісія. Демонетизація золота.

Змістовий модуль 2 Особливості розвитку змішаної економіки

Тема 5. РИНКОВИЙ МЕХАНІЗМ

[2, С. 171-178; 5, С. 111-119; 132-15; 3, С. 139-181; 6, С. 253-288; 7, С. 53-55; 61-69; 8, С. 52-72]

Ринок. Вільний ринок. Деформований ринок. Соціально-орієнтований ринок. Попит. Закон попиту. Цінова еластичність попиту. Перехресна еластичність попиту. Еластичність попиту за доходом. Ринковий попит. Пропозиція. Закон пропозиції. Цінова еластичність пропозиції. Кон'юнктура ринку. Ринкова рівновага. Ціна.

Тема 6. КОНКУРЕНЦІЯ І МОНОПОЛІЯ

[3, 145-155; 5, С. 155-165; 6, С. 289-316; 7, С. 70-76]

Конкуренція. Закон економічної конкуренції. Монополізація. Ринкова влада. Монополія. Закон концентрації виробництва. Концентрація капіталу. Централізація капіталу. Природна монополія. Адміністративна монополія. Економічна монополія. Картель. Синдикат. Трест. Багатогалузевий концерн. Конгломерат. Консорціум. Холдинг. Комбінування виробництва. Диверсифікація виробництва. Фінансово-промислові групи. Фінансова олігархія.

Тема 7 ПІДПРИЄМНИЦТВО В РИНКОВИХ УМОВАХ

[1, С. 11-33; 104-118; 2, С. 207-238; 3, С. 182-223, С. 234-237; 4, С. 175-220; 5, С. 221-242; 6, С. 357-429, С. 434-458; 7, С. 85-111, С. 132-142; 8, С. 74-78]

Підприємництво. Мале підприємництво. Мікропідприємництво. Середнє підприємництво. Велике підприємництво. Господарське товариство. Виробничий кооператив. Капітал. Промисловий капітал. Прибуток. Кругообіг промислового капіталу. Основний капітал. Оборотний капітал. Торговий капітал. Позичковий капітал. Процент. Підприємство Майно підприємства. Основні виробничі фонди. Основні невиробничі фонди. Оборотні фонди. Фонди обігу. Амортизація. Фізичне зношування. Моральне зношування. Зовнішні (явні) витрати. Внутрішні (неявні) витрати. Нормальний прибуток. Чистий прибуток. Собівартість продукції. Земельні відносини. Земельна ділянка. Землеволодіння. Землекористування. Землерозпорядження. Земельна рента. Диференційна рента. Абсолютна рента. Монопольна рента. Ціна землі. Контрактація сільськогосподарської продукції. Агропромислова інтеграція. Горизонтальна інтеграція. Вертикальна інтеграція. Спеціалізація виробництва.

Кооперування. Агропромисловий комплекс. Аграрна політика. Корпоратизація аграрного сектору. Диверсифікація капіталу. Агрохолдинг.

Тема 8. РИНКОВА ІНФРАСТРУКТУРА

[3, С. 156-163; 5, С. 120-125; 6, С. 317-356; 7, С. 55-60]

Ринкова інфраструктура. Біржова угода. Котирувальна ціна. Спекуляція. Хеджування. «Бики» на біржі. «Ведмеді» на біржі. Інфраструктура ринку праці. Ринки фінансових послуг. Фондовий ринок. Цінний папір. Емітент цінного паперу. Інвестор. Депозитарна діяльність. Кліринг. Валютний ринок. Валютний курс. Котирування валюти. Крос-курс. Валютна біржа. Кредитний ринок. Банки. Чистий банківський прибуток.

Тема 9. ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ДЕРЖАВИ

[3, С. 286-317; 4, С. 162-168; 6, С. 183-205; 8, С. 78-80; 106 – 125]

Економічна політика. Державно-приватне партнерство. Зовнішні ефекти. Економічна стратегія. Економічна тактика. Інструменти економічної політики. Державне прогнозування економічного і соціального розвитку. Макроекономічне планування. Індекс економічної свободи

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид заняття	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	кількість годин				Бали
			лек	сем	прак	СР	
Змістовий модуль 1 <i>Загальна характеристика міжнародної економічної діяльності</i>							
3	Лекція 1	Тема 1 Економічна теорія	2				
	Семінарське заняття 1	Економічна теорія як наука		2			2,5
	Семінарське заняття 2	Економічна система		2			2,5
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 1), рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 1, 2, 3), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 1.1, 1.2, 1.3 та до семінарів 1, 2)				10	2,75
4	Лекція 2	Тема 2. Власність в системі економічних відносин	2				
	Семінарське заняття 3	Характеристика відносин власності		2			2,5

	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 2), рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 4, 5), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 2.1, 2.2, 2.3 та до семінару 3)				10	2,75
5	Лекція 3	Тема 3. Відтворення і соціальний прогрес	2				
	Семінарське заняття 4	Теоретичні основи суспільного відтворення		2			2,5
	Семінарське заняття 5	Глобальні проблеми сучасності		2			2,5
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 3), рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 6, 7, 8), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 3.1, 3.2 та до семінару 3)				10	2,25
6	Лекція 4	Тема 4. Форми організації суспільного виробництва	2				
	Семінарське заняття 6	Еволюція форм організації суспільного виробництва		2			2,5
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 4), рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 9, 10), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 4.1, 4.2 та до семінару 6)				10	2,25
7	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 1				14	
	ПМК 1	Підсумковий контроль за змістовим модулем №1				1	10
Всього за змістовий модуль 1			8	12	0	55	35
			Σ 75				
Змістовий модуль 2 <i>Особливості розвитку змішаної економіки</i>							
8	Лекція 5	Тема 5. Ринковий механізм	2				

	Семінарське заняття 7	Сутність і структура ринку		2			2
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 5), рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 11, 12), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 5.1, 5.2 та до семінару 5)				10	2
9	Лекція 6	Тема 6. Конкуренція і монополія	2				
	Семінарське заняття 8	Умови формування конкурентного середовища на ринку		2			1,5
	Семінарське заняття 9	Монополізація як економічне явище		2			1,5
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 6), рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 13, 14), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 6.1, 6.2 та до семінарів 8, 9)				10	2
10	Лекція 7	Тема 7. Підприємництво в ринкових умовах (частина 1)	2				
	Семінарське заняття 10	Підприємництво та його особливості		2			1,5
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 7), рекомендованої літератури вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 7.1, 7.2)				10	1
11	Лекція 8	Тема 7. Підприємництво в ринкових умовах (частина 2)	2				
	Семінарське заняття 11	Підприємство як основна ланка підприємництва		2			2

	Семінарське заняття 12	Особливості господарювання аграрному секторі		2			1,5
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 15, 16, 17, 18), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (до семінарів 10-12)				10	1
12	Лекція 9	Тема 8. Ринкова інфраструктура	2				
	Семінарське заняття 13	Поняття ринкової інфраструктури та її види		2			2
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 8) рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 19), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 8.1 та 8.2 та до семінару 13)				10	2
13	Лекція 10	Тема 9. Економічна роль держави	2				
	Семінарське заняття 14	Функції держави у змішаній економічній системі		2			1,5
	Семінарське заняття 15	Засоби державного регулювання економіки		2			1,5
	Самостійна робота	опрацювати матеріал теми на базі лекції (тема 9) рекомендованої літератури та методичних матеріалів для самостійної роботи (п. 20), вивчити категорії теми, виконати тестові завдання на освітньому порталі (лекційні 9.1 та 9.2 та до семінарів 14-15)				10	2
14	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 1				14	
	ПМК 1	Підсумковий контроль за змістовим модулем №1				1	10
Всього за змістовий модуль 2			12	18	0	75	35
						Σ 88	

Екзамен					30
Разом з дисципліни	20	30	0	130	100
	Σ 180				

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Об'єкт дослідження економічної теорії
2. Предмет дослідження економічної теорії
3. Методи та функції економічної теорії
4. Економічний та юридичний зміст власності
5. Форми та види власності
6. Економічна реалізація власності
7. Стадії та типи суспільного відтворення
8. Джерела та рушійні сили суспільного розвитку
9. Розвиток форм організації суспільного виробництва
10. Роль грошей у товарному виробництві

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Умови формування ринкової економіки
2. Загальні засади ринкового механізму
3. Роль конкуренції в ринковій економіці
4. Монополія як економічне явище
5. Сутність підприємництва та його форми
6. Види підприємництва
7. Особливості господарювання в аграрному секторі
8. АПК та агропромислова інтеграція
9. Інфраструктура ринку благ та ринку праці
10. Інфраструктура ринків фінансових послуг
11. Статус держави в ринковій економіці
12. Механізм державного регулювання економіки

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с. - С. 92-103

2. ЕКОНОМІКС. Частина 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка: Навчальний посібник / Баула О.В., Вісіна Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. Луцьк: СПД Галяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 320 с. – С. 59-62

3. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк та ін. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 412 с. – С. 5-38
4. Економічна теорія: навчальний посібник. Укл. М.І. Колосінська, С.І. Белей, С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 200 с. – С. 30-36
5. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. – К.: Видавництво Ліра-К, 2020. – 450 с. – С. 9-45
6. Карман С.В., Почерніна Н.В. Економічна теорія. Навчальний посібник / С.В. Карман, Н.В. Почерніна. – Мелітополь : Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2017. – 462 с. Темі 1, 2 (С. 7-58)
7. Полуяктова О.В. Навчальний посібник «Економіка» (курс мікроекономіки). – Одеса.: Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2019. – 202 с. – С. 5-15; 31-36
8. Ревак І.О., Кіржецький Ю.І., Кіржецька М.С., Мельник С.І. Основи економічної теорії. Навчальний посібник. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. – 191 с. – С. 5-16; 34-37.

Допоміжна

9. Мандибура В.О. Система об'єктивних економічних законів в реаліях системно-суб'єктивного економічного беззаконня. *Економічна теорія*. 2021. №3. С. 29-56
10. Липов В. В. Еволюція інституційних форм конкурентних відносин: від першої до четвертої промислової революції. *Економічна теорія*. 2021. №1. С. 20-40
11. Міщенко В. І., Науменкова С. В., Міщенко С. В. Теоретичні засади та практичні аспекти впровадження і використання цифрових грошей. *Економічна теорія*. 2022. №2. С. 44-66
12. Бандура О. В., Ткачова В. О. Кількісні показники прямого контролю монополій на різних ієрархічних рівнях економічної системи. *Економічна теорія*. 2022. №2. С. 67-89

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ <http://op.tsatu.edu.ua/course/view.php?id=1161>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Методичний кабінет кафедри економіки і бізнесу
4. Internet: <http://rsp.ukrstat.gov.ua/> - Державна служба статистики